

Analysis of the Inhibiting and Promoting Factors in the Implementation of the Educational Voucher Scheme in Iraq

Jaber Balasim Younus Shawkan¹, Mohammad Sanobari^{2*}, Abdulridha Jasim Hamzah Al-Dulaimi³, Badri ShahTalebi⁴

1. PhD Student, Department of Educational Management, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran
2. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Dezful Branch, Islamic Azad University, Dezful, Iran
3. Assistant Professor, Department of Educational Management, Al-Mustansiriya University, Babylon, Iraq
4. Associate Professor, Department of Management, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

ABSTRACT

The present study aims to identify the promoting and inhibiting factors in the implementation of the educational voucher scheme as a solution to improve education and address its challenges in Iraq. This study is classified as an applied-developmental research in terms of its objective and as a mixed-methods (qualitative-quantitative) study in terms of its approach to variables. The statistical population in the qualitative section included 155 faculty members from Iraqi universities and 19 directors from the general education departments of Iraqi provinces. In the quantitative section, 1,900 school principals (elementary and secondary) from various regions of Baghdad participated in the study. The qualitative sampling was conducted using a purposive and criterion-based approach until theoretical saturation was reached (10 participants), while 55 faculty members were selected for the quantitative section based on the same criteria. Qualitative data were collected through semi-structured interviews and analyzed using thematic analysis. To validate the model, content validity indices (CVR and CVI) were employed. In the quantitative section, data analysis was conducted using structural equation modeling (SEM) with the PLS software. The findings identified 26 inhibiting factors for the implementation of the educational voucher scheme in Iraq, categorized into seven major challenges: structural challenges, economic challenges, legal challenges, cultural and social challenges, challenges related to the private sector, design and implementation challenges, and infrastructural challenges. Additionally, the findings revealed 12 promoting factors categorized into internal and external factors related to the education system.

Received: 10 Jan 2025

Accepted: 14 Feb 2025

Available Online: 29 Sep 2025

Keywords

Promoting factors of the voucher scheme, inhibiting factors of the voucher scheme, implementation of the educational voucher scheme

How to cite:

Shawkan, J. B. Y., Sanobari, M., Al-Dulaimi, A. J. H., & ShahTalebi, B. (2025). Analysis of the Inhibiting and Promoting Factors in the Implementation of the Educational Voucher Scheme in Iraq. *Study and Innovation in Education and Development*, 5(3), 1-20.

* Corresponding Author:

Dr. Mohammad Sanobari

E-mail: Senobar364@gmail.com

© 2025 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) License.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

The implementation of educational voucher schemes has gained global attention as a strategy to improve educational quality and increase access, particularly in developing countries. Educational vouchers represent a financial mechanism through which governments provide funding to parents, enabling them to enroll their children in private or public schools of their choice. This approach aims to foster competition among schools, thereby driving improvements in educational quality and efficiency (1). Studies have highlighted the success of voucher programs in various countries such as Chile, Colombia, Pakistan, and the United States, where they have contributed to greater parental choice and enhanced educational outcomes (2, 3).

Despite these potential benefits, implementing educational voucher schemes presents numerous challenges. Structural issues such as government intervention, financial constraints, and socio-cultural resistance often hinder the effective deployment of such programs (7). Moreover, the political and economic context of Iraq, characterized by instability and resource limitations, poses additional obstacles to the successful implementation of the educational voucher scheme.

In Iraq, the education system faces significant challenges, including inadequate infrastructure, insufficient funding, and a lack of accountability in the public school sector (9). These challenges underscore the need for innovative solutions like educational vouchers to enhance access and quality. However, the success of such initiatives relies heavily on understanding and addressing the factors that either promote or inhibit their implementation.

This study aims to identify the promoting and inhibiting factors affecting the implementation of the educational voucher scheme in Iraq. By examining these factors, the study contributes to the existing literature and provides practical recommendations for policymakers to enhance the effectiveness of educational policies in Iraq.

METHODS AND MATERIALS

This study employs a mixed-methods approach, combining qualitative and quantitative research methods. The qualitative phase involved semi-structured interviews with 155 university faculty members and 19 education department directors from various provinces in Iraq. A purposive and criterion-based sampling method was used until

theoretical saturation was reached, with 10 participants ultimately selected. Thematic analysis was employed to analyze qualitative data.

For the quantitative phase, 1,900 school principals from elementary and secondary schools across Baghdad were surveyed. A total of 55 faculty members were selected for the quantitative analysis based on predetermined criteria. Structural equation modeling (SEM) using the PLS software was used to analyze the data. Content validity was assessed using CVR and CVI indices to ensure the reliability of the findings.

FINDINGS

The study identified 26 inhibiting factors categorized into seven major challenges:

1. **Structural Challenges:** Government intervention, centralized decision-making, and lack of political will for reform.
2. **Economic Challenges:** Financial disparities, insufficient budget allocations, and economic instability affecting resource allocation.
3. **Legal Challenges:** Ambiguities in regulations, lack of legal frameworks to support public-private partnerships.
4. **Cultural and Social Challenges:** Resistance to change, societal perceptions of private education, and concerns about marketization.
5. **Private Sector Challenges:** Lack of incentives for private sector investment, skepticism about profitability, and bureaucratic barriers.
6. **Design and Implementation Challenges:** Complexity of voucher allocation and distribution processes, ensuring equitable access.
7. **Infrastructure Challenges:** Limited technological infrastructure and inadequate school facilities in rural areas.

Additionally, 12 promoting factors were identified and classified into two categories:

- **Internal factors:** Efficiency improvements in the education system, school choice flexibility for parents, and fostering competition among schools.
- **External factors:** Legal support for the initiative, government financial backing, and public demand for improved education quality.

Quantitative analysis confirmed the validity and reliability of the identified factors, with strong statistical significance observed across various model components.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings highlight the multifaceted nature of implementing educational voucher schemes in Iraq. While there are clear benefits associated with increased competition and

parental choice, significant barriers related to governance, finance, and cultural resistance need to be addressed.

To ensure the successful implementation of voucher schemes, a comprehensive policy framework must be developed, integrating both financial and regulatory measures. The government should focus on building trust with stakeholders, ensuring transparent processes, and creating a supportive environment for private sector involvement. Additionally, addressing economic disparities and providing financial support to disadvantaged families will be crucial for equitable access to educational opportunities.

Infrastructure development, particularly in rural areas, should be prioritized to ensure that all students have access to quality education. Capacity-building initiatives aimed at training educators and school administrators on voucher-based education systems will also play a crucial role in ensuring the effectiveness of the program.

Overall, the study provides valuable insights for policymakers seeking to reform Iraq's education system through demand-side financing mechanisms such as vouchers. By addressing the identified challenges and leveraging the promoting factors, Iraq can create a more responsive and inclusive educational environment.

تحلیل عوامل بازدارنده و پیش برنده اجرای طرح کوپن‌های آموزشی در آموزش و پرورش عراق

جابر بلاسم یونس شوکان^۱، محمد صنوبری^{۲*}، عبد الرضا جاسم حمزه الدلیمی^۳، بدری شاه طالبی^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد دزفول، دانشگاه آزاد اسلامی، دزفول، ایران

۳. استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه المستنصریه، بابل، عراق

۴. دانشیار، گروه مدیریت، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی به عنوان راه‌حلی برای بهبود آموزش و پرورش و حل مشکلات آن در عراق انجام شده است. این مطالعه به لحاظ هدف تحقیقی کاربردی-توسعه‌ای و به لحاظ شیوه پرداختن به متغیرها پژوهشی آمیخته (کیفی-کمی) به حساب می‌آید. جامعه آماری در بخش کیفی شامل ۱۵۵ نفر از اساتید دانشگاه‌های عراق و ۱۹ نفر از مدیران ادارات کل آموزش و پرورش استان‌های عراق بود. در بخش کمی، ۱۹۰۰ مدیر مدرسه (ابتدایی و متوسطه) در مناطق مختلف شهر بغداد به این مطالعه اضافه شدند. نمونه‌گیری کیفی به شیوه هدفمند و ملاک‌محور و تا حد اشباع نظری (۱۰ نفر) انجام شد و در بخش کمی نیز ۵۵ نفر از اساتید بر اساس همین ملاک انتخاب شدند. داده‌های کیفی از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته جمع‌آوری و سپس با استفاده از روش تحلیل مضمون تحلیل شدند. برای اعتبارسنجی مدل، از روایی محتوایی CVI و CVR استفاده گردید. در بخش کمی، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل معادلات ساختاری و نرم‌افزار PLS انجام شد. یافته‌ها حاکی از شناسایی ۲۶ عامل بازدارنده پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در عراق در قالب ۷ چالش اصلی شامل چالش‌های ساختاری، چالش‌های اقتصادی، چالش‌های قانونی، چالش‌های فرهنگی و اجتماعی، چالش‌های بخش خصوصی، چالش‌های مرتبط با طراحی و اجرا، چالش‌های زیرساختی می‌باشند. همچنین یافته‌ها حاکی از شناسایی ۱۲ عامل پیش‌برنده در قالب پیش‌برنده‌های داخل آموزش و پرورش و پیش‌برنده‌های خارج از آموزش و پرورش می‌باشد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۲۶

تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۷/۰۷

واژگان کلیدی

پیش‌برنده‌های طرح کوپنی، بازدارنده‌های طرح کوپنی، پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی

شیوه ارجاع‌دهی:

شوکان، جابر بلاسم یونس، صنوبری، محمد، الدلیمی، عبد الرضا جاسم حمزه، و شاه طالبی، بدری. (۱۴۰۴). تحلیل عوامل بازدارنده و پیش‌برنده اجرای طرح کوپن‌های آموزشی در آموزش و پرورش عراق. پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۵(۳)، ۱-۲۰.

نویسنده مسئول:

دکتر محمد صنوبری

پست الکترونیکی: Senobar364@gmail.com

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

مشارکت بخش خصوصی در کنار بخش آموزش دولتی در ارایه آموزش در کشورهای کم درآمد در سال‌های اخیر به خوبی مستند شده‌اند (1). روند افزایش مشارکت دولت و بخش خصوصی در آموزش به ویژه در کشورهای در حال توسعه به ویژه در کشورهای کم درآمد قابل توجه بوده است (2). کوپن‌های آموزشی گسترده‌ترین شکل مشارکت دولتی-خصوصی در آموزش دنیا هستند و نمونه‌های زیادی در دنیا (در ۶۰ کشور) از انواع این مکانیسم‌های بازاری وجود دارد. از جمله در شیلی (سیستم کوپنی سراسری)، کلمبیا (طرح‌های کوپنی هدفمند)، پاکستان (کمک هزینه‌های اجتماعی)، زیمبابوه (کمک هزینه‌های سرانه)، (ایالات متحده (طرح‌های کوپنی)، انگلستان (سیستم نام نویسی آزاد مدارس)، هلند (طرح‌های کوپنی سراسری)، نیوزیلند (امتیاز (حق) فردی هدفمند^۱، یارانه‌های مدرسه مستقل^۲) (3). کوپن‌های آموزشی حواله‌هایی هستند معادل مخارج آموزشی یک دانش آموز در سال تحصیلی که دولت مستقیماً به والدین و یا از طرف والدین (بر اساس تعداد دانش آموز ثبت نام شده) مستقیماً به مدرسه می‌دهد. والدین با در دست داشتن این کوپن میتوانند هر مدرسه‌ای را که برای فرزند خود مناسب می‌دانند آزادانه انتخاب کنند، نتیجه آنکه مدارس باید بر سر جذب دانش آموزان با همدیگر رقابت کنند. از طریق کوپن‌ها دانش آموزان خانواده‌های محروم می‌توانند خود را از مدرسه محله خود که کیفیت آموزشی پائینی را دارد خلاص کنند و یا به مدرسه دیگری بروند که به لحاظ فرهنگی مناسب آن دانش آموز باشد (4). جانسون (۲۰۲۰) و کلاین (۲۰۱۶) بر تأثیر مثبت کوپن‌های آموزشی در گسترش فرصت‌ها تأکید کرده‌اند (5, 6). همچنین، بر اساس تحلیل‌های جبار و همکاران (۲۰۱۹) و گلیرمن و داتر (۲۰۱۷) رقابت میان مدارس حاصل از اجرای طرح کوپن‌های آموزشی می‌تواند منجر به بهبود کیفیت آموزشی و نتایج تحصیلی باشد (7, 8). باررا-اوساریو و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای در پاکستان نشان دادند که مشارکت‌های دولتی-خصوصی می‌تواند به گروه‌های کم‌برخوردار آموزش ارائه دهند و بهبود قابل توجهی در نتایج آموزشی ایجاد کنند. این نتایج بیانگر این است که با ایجاد شراکت‌های استراتژیک، می‌توان بر چالش‌های آموزش فائق آمد (9).

باوم در سال ۲۰۱۸ در پژوهش خود بر روی کوپن‌های آموزشی بیان میدارد که کوپن‌های آموزشی عمدتاً در دنیا به دلایل زیر پیاده سازی می‌شود: ارتقای یادگیری دانش آموزان در تمامی مقاطع تحصیلی، ارتقای یادگیری گروه‌های هدف از کودکان، فراهم سازی به صرفه تر آموزش، افزایش دسترسی دانش آموزان خانواده‌های محروم به آموزش. باوم (۲۰۱۸) نشان میدهد که طرح کوپن‌های آموزشی که در کشورهای در حال توسعه اجرا شده اند در تحقق اهداف خود موفق عمل کرده اند به جز در زمینه رشد موفقیت تحصیلی دانش آموزان در سراسر سیستم آموزشی (مانند برنامه کوپن‌های سراسری شیلی). با این حال کوپن‌های سراسری شیلی هم تأثیرات

¹ Targeted Individual Entitlement

² Independent School Subsidies

عظیمی در کارایی بهره ور سیستم‌های آموزشی داشته اند و باعث شده‌اند که شکاف اجتماعی کاهش یابد و به دانش آموزان محروم برای حضور در مدارس با کیفیت بالاتر کمک کرده است (2).

اجرای طرح کوپن‌های آموزشی به‌عنوان یک سیاست آموزشی نوین، به‌منظور گسترش فرصت‌های برابر در سیستم آموزشی و افزایش کیفیت تحصیل دانش‌آموزان مطرح شده است. این طرح به والدین این امکان را می‌دهد که بر اساس نیازهای خاص فرزندان خود، مدارس متناسب را انتخاب کنند. با این حال، اجرای آن با چالش‌ها و موانع قابل توجهی نیز روبروست که نیاز به بررسی دقیق دارند. از یک‌سو، پیش‌برنده‌هایی نظیر فرصت‌های برابر آموزشی (6)، رقابت بین مدارس و توجه به نیازهای محلی و افزایش کیفیت آموزشی (5)، حمایت دولت (10) و وضعیت سیاسی با ثبات (11) می‌تواند اجرای این طرح را تسهیل کند. همچنین، آموویچ و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیق خود در بوسنی و هرزگوین عوامل موفقیت کلیدی این نوع مشارکت‌ها از جمله کوپن‌های آموزشی را شفافیت، اعتماد، و ارتباط مؤثر میان ذینفعان شناسایی نموده‌اند (12). کانسدا و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که همکاری بین نهادهای دولتی و غیردولتی می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و کاهش نابرابری در دسترسی به آن به‌عنوان نتایج طرح کوپن‌های آموزشی کمک کند (13).

در عین حال، عوامل مختلفی نیز می‌تواند مانع از پیاده سازی مؤثر طرح کوپن‌های آموزشی می‌شوند. یکی از این عوامل، عدم شفافیت و فساد است که می‌تواند به تضعیف اعتماد عمومی و کاهش حمایت از این طرح‌ها منجر شود (14). علاوه بر این، بر اساس تحقیقاتی که در کشورهای در حال توسعه صورت گرفته است. باباتونده و پررا (۲۰۱۷) موانع مربوط به مدیریت و عدم توجه به نیازهای واقعی خانواده‌ها و دانش آموزان می‌تواند از موفقیت طرح‌های کوپنی بکاهد (15). انصاری (۲۰۲۰) نیز به مسأله «نخبه‌گزینی»^۱ اشاره می‌کند که در آن برنامه‌ها ضمن تمرکز بر گروه‌های پردرآمد، ممکن است به نادیده گرفتن دیگر گروه‌ها منجر شود و به تعمیق نابرابری‌ها بیانجامد. بازدارنده‌های مهم دیگری مانند عدم توازن در منابع آموزشی، تبعیض و جداسازی و چالش‌های توانمندسازی والدین وجود دارد که می‌تواند مانع موفقیت این طرح کوپن‌های آموزشی شود (16). تحقیق کومر و نیلی (۲۰۱۷) نشان می‌دهد که نابرابری در توزیع منابع ممکن است مشکلاتی برای مدارس دولتی ایجاد کند (17). فقدان دسترسی به سرمایه یا تأمین ناکافی منابع (به‌عنوان یکی از پیامدهای سیاست گذاری ناصحیح اقتصادی) برای تأمین زیرساخت‌های آموزش، ممکن است به دلیل ماهیت توسعه نیافته و غیر قابل پیش بینی سیستم بانکداری (زیرا حوزه‌هایی اجتماعی مانند آموزش و بهداشت در قانون توجه وام دهندگان قرار ندارد) (3).

نظام آموزشی کشور عراق با چالش‌های بسیاری در حوزه‌های تامین مالی، ارائه آموزش، کارایی، کیفیت، برنامه درسی و نیروی انسانی روبرو است. همچنین آموزش و پرورش با چالش‌های اساسی در زمینه آموزش کافی و کیفی روبرو است. به لحاظ کمی آموزش و پرورش با مشکلاتی چون کودکان بیرون مانده از نظام آموزشی (۳ میلیون نفر)، مداس دو شیفته، مدارس تخریبی و غیر مستحکم و تامین مالی ناکافی روبروست. به لحاظ کیفی سیستم آموزش و پرورش نتوانسته است به نیازهای متنوع مشتریان پاسخ دهد. همچنین مدارس دولتی خود را در برابر والدین پاسخگو نمی‌دانند (18-21). از طرف دیگر با وجود آنکه در قانون اساسی جدید عراق (الدستور

¹ Cream Skimming

العراقی) (22) امکان پاسخگویی به بخشی از تفاوت‌ها (زبان) تا حدود زیادی فراهم شده است با این وجود نبود دولت مستقر و عدم ثبات سیاسی مانع از اجرای کامل قانون اساسی و در نتیجه عدم پاسخ به پتانسیل بالای تقاضای گوناگون فرهنگی (زبانی، قومی، دینی و مذهبی) در زمینه آموزش شده است. نتیجه اینکه کشور عراق پتانسیل بالایی برای اجرا مکانیسم‌های طرف تقاضا (سیستم‌های کوپنی و شبه کوپنی) به ویژه به شکل هدفمند دارد. عراق می‌تواند از توان مدیریتی بخش خصوصی در اداره مدارس برای ایجاد رقابت و در نتیجه افزایش کیفیت و بهبود پاسخگویی استفاده کند. به بیان برخی از صاحب‌نظران دولت نشان داده است که در هیچ زمینه‌ای کارایی و اثربخشی نداشته است. آن‌ها چاره این کار را در حضور موثر و فعال مکانیسم‌های بازار در زمینه‌های اجتماعی (از جمله آموزش و پرورش) میدانند به عبارت دیگر ترکیبی متوازن از بخش دولتی و خصوصی می‌تواند به بهترین وجه پاسخگویی چالش‌های کمی و کیفی آموزش و پرورش باشد (22). قوانین موجود در در حکومت عراق از جمله اصل ۳۴، اصل ۲۲۸ (بند دوم)، قانون اساسی این اجازه را به دولت داده است تا از محل درآمدهای کشور آموزشی رایگان برای فرزندان کشور فراهم آورد. اعتقاد بر این است که این اصل انعطاف کافی برای استفاده از مکانیسم‌های بازار به طور کلی و اجرای کوپن‌های آموزشی به طور خاص را فراهم آورد. به عبارت دیگر این اصل بیش از هر چیز شیوه تامین مالی آموزش را مشخص نموده است و می‌توان این برداشت را نمود که تامین مالی دولتی الزاما به معنای فراهم سازی آموزش در مدارس با مالکیت دولت و مدیریت مدیر منصوب دولت نیست. یکی از پیش شرط‌های اساسی هر مشارکتی بین دولت و بخش خصوصی در آموزش ثبات قوانین و مقررات در همه بخش‌ها و به ویژه در آموزش و پرورش، وجود برنامه‌ای درازمدت و لازم الاجرا و وجود فضای رقابتی و حمایتی برای حضور بخش خصوصی در حوزه مدیریت؛ تامین مالی و سرمایه گذاری در آموزش می‌باشد (23). بنا بر آنچه گفته شد میتوان نتیجه گرفت که اجرای کوپن‌های آموزشی به عوامل زمینه‌ای و فرایندی زیادی بستگی دارد که شناخت همه این عوامل نیاز به پژوهش و مذاقه دقیق در این زمینه است. به همین دلیل این پژوهش درصدد است تا عوامل بازدارنده و پیش برنده پیاده سازی کوپن‌های آموزشی به عنوان مکانیسمی که میتواند بسیاری از مشکلات آموزش و پرورش عراق را حل کند شناسایی نماید. بر این اساس سوال اصلی پژوهش حاضر این است که پیش برنده‌ها و بازدارنده‌های پیاده سازی کوپن‌های آموزشی در آموزش و پرورش عراق کدامند؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل پیش برنده و بازدارنده پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی به عنوان راه حلی برای بهبود آموزش و پرورش در عراق، به‌عنوان یک تحقیق «کاربردی-توسعه‌ای» طبقه‌بندی می‌شود و با توجه به

^۱ اصل ۳۴ قانون اساسی عراق بیان می‌دارد: ۱- آموزش عامل اصلی پیشرفت جامعه است که این امر برعهده حکومت قرار دارد و آموزش مرحله ابتدایی اجباری است و مبارزه با بیسوادی نیز برعهده حکومت است. ۲- آموزش رایگان در مراحل مختلف حق هر عراقی است.

^۲ اصل ۲۸ قانون اساسی عراق بیان می‌دارد: بند دوم: افراد کم درآمد از پرداخت معافیت مالیات معاف می‌شوند تا به حداقل درآمد برای زندگی لطمه‌ای وارد نشود.

استفاده از دو نوع داده کیفی و کمی، این تحقیق به عنوان پژوهش «آمیخته (کیفی-کمی)» شناخته می‌شود. جامعه آماری این پژوهش در بخش کیفی شامل اساتید دانشگاه‌های عراق صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش (مشمول بر ۱۵۵ نفر) و مدیران ادارات کل آموزش و پرورش استان‌های عراق مشتمل بر ۱۹ نفر بودند که تمامی آن‌ها در بخش کمی و کیفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. بود، در حالی که در بخش کمی علاوه بر این دو گروه، کلیه مدیران مدارس مناطق مختلف آموزش و پرورش شهر بغداد مشتمل بر ۱۹۰۰ مدیر مدرسه (ابتدایی و متوسطه) نیز مد نظر قرار گرفته‌اند. در بخش کیفی، نمونه‌گیری از اساتید صاحب‌نظر به شیوه هدفمند و ملاک محور (برخورداری از تالیفات در حوزه خصوصی سازی مدارس، تامین مالی مدرسه و بهره‌وری آموزشی) و تا حد اشباع نظری (برابر با ۱۰ نفر) و در بخش کمی و بر اساس همین ملاک ۵۵ نفر از اساتید به شیوه هدفمند انجام شد و در مورد مدیران ادارات کل آموزش و پرورش استان‌های عراق، نمونه‌گیری در بخش کیفی و کمی به شیوه سرشماری و برابر با ۱۸ نفر بودند. در بخش کمی همچنین علاوه بر این دو گروه، مدیران آموزش و پرورش و مدارس بر اساس جدول کرجسی-مورگان (۱۹۷۰) و به شیوه سهمیه‌ای بر اساس جنسیت و مقطع تحصیلی در شهر بغداد انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌های کیفی از مصاحبه‌های نیمه‌ساختمند استفاده شد و بازدارنده‌ها و پیش‌برنده‌های پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی به‌طور عمیق مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس پیشینه پژوهشی و نتایج مصاحبه‌ها پرسشنامه‌ای در قالب طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت تنظیم گردیده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی به روش تحلیل مضمون (تحلیل تم) انجام شد و برای اعتبار یابی مدل از روایی CVR و CVI استفاده شد و در بخش کمی با استفاده از روش مدل معادلات ساختاری و با استفاده از نرم افزار پی ال اس انجام شده است.

یافته‌ها

در جدول (۱) مفاهیم، مضمون‌های فرعی و مضمون اصلی مربوط به کدگذاری از متن مصاحبه‌های انجام شده در پاسخ به سوال اول آمده است.

جدول ۱. مفاهیم اولیه، مضامین فرعی و اصلی بازدارنده پیاده سازی طرح کوپن‌های آموزشی

مضمون اصلی	مضمون فرعی	مفهوم
چالش‌های ساختاری	دخالت دولت	دخالت گسترده دولت در امور مدارس حساسیت بیش از حد دولت به آموزش و پرورش دخالت دولت در تعیین قیمت‌ها
	تمرکزگرایی و نظارت شدید	تمرکز تصمیم‌گیری در سطح مرکزی تمرکز بیش از حد قدرت در دولت‌مترکز دایمی محدود و تصمیم‌گیری متمرکز در سطوح بالاسیستم متمرکز مدیریت منابع انسانی در آموزش و پرورش
	ترس از بازاری سازی و عدم اعتماد به بخش خصوصی	نگرانی دولت از دخالت بخش خصوصی در مسائل فرهنگی و سیاسینگرانی از انگیزه‌های سودجویانه بخش خصوصی و بازارترس از کاهش کیفیت آموزش
	کمبود حمایت دولتی	فقدان حمایت کافی از سوی دولت عدم وجود مکانیسم‌های حمایتی مانند کوپن یا یارانه

عدم تمایل دولت برای تغییر وضعیت موجود و حمایت از ابتکارات جدید در آموزش و پرورش نبود اراده کافی از سوی دولت عدم تمایل دولت به استفاده موثر از ظرفیت‌های بازاری آموزش‌شغفدان انگیزه و حمایت از سوی دولت	نیبود اراده سیاسی کافی	
نابرابری شدید در توزیع درآمد نابرابری درآمدی و تأثیر آن بر دسترسی به آموزش با کیفیت تفاوت در درآمد و توانایی پرداخت هزینه‌های آموزش‌شپایین بودن درآمد سرانه در مقایسه با کشورهای توسعه یافته	نابرابری اقتصادی	چالش‌های اقتصادی
وابستگی اقتصادی به نفت و تک محصولی بودن اقتصاد تأثیر شرایط اقتصادی بر امکان اجرای طرح‌های آموزش‌شعدم مشارکت گسترده بخش خصوصی در ارائه خدمات تأثیر تورم بر توانایی پرداخت هزینه‌های آموزش	ساختار اقتصادی	
توان محدود مالی خانواده‌ها برای تکمیل کوین‌های آموزش‌شعدم تمایل خانوارها برای پرداخت شهریه (در صورت تکمیلی بودن کوین‌ها)	توان مالی خانوارها	
عدم انعطاف پذیری قوانین موجود برای حمایت از مشارکت بخش خصوصی و ایجاد تنوع در آموزش عدم ثبات قوانین و مقررات قوانین و مقررات دست و پاگیر تناقضات و ابهامات موجود در قوانین و مقررات آموزش‌شمتعارض قوانین موجود با مکانیسم‌های جدید ضعف قوانین و مقررات موجود برای حمایت از سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی (در صورت فراگیر بودن کوین‌های آموزشی) عدم ثبات در سیاست‌های آموزشی و تغییر رویکرد دولت‌ها	عدم ثبات قوانین	چالش‌های قانونی
عدم پذیرش تغییرات در فرهنگ سازمانی	عدم آمادگی فرهنگی	چالش‌های فرهنگی
مقاومت در برابر تغییر در سیستم آموزش‌شمقاومت نیروی انسانی (معلمان) در برابر تغییرات مقاومت در برابر بازاری سازی کامل‌پابندی به روش‌های سنتی آموزش و مقاومت در برابر تغییر	مقاومت در برابر تغییر	اجتماعی و
دخالت دولت در قیمت‌گذاری و ایجاد موانع برای سرمایه‌گذاری عدم انگیزه سرمایه‌گذاری در بخش آموزش و پرورش، به ویژه در شرایط اقتصادی نامناسب و عدم اطمینان از بازگشت سرمایه موانع اداری و بوروکراسی	عدم انگیزه بخش خصوصی	چالش‌های بخش خصوصی
عدم جذابیت اقتصادی سرمایه‌گذاری در بخش آموزش بازده پایین سرمایه‌گذاری	بازده پایین سرمایه‌گذاری	
طراحی و برنامه ریزی اجرای طرح	طراحی پیچیده طرح	چالش‌های مرتبط با طراحی و اجرا
چالش‌های ناشی از تغییر سیستم	انتقال از سیستم دولتی به سیستم مشارکتی	
حفظ کیفیت آموزش در سیستم جدید	نظارت بر کیفیت مدارس	
هزینه‌های طراحی، اجرا و نظارت بر این طرح	هزینه‌های اجرای طرح	
اطمینان از دسترسی همه دانش‌آموزان، به ویژه دانش‌آموزان مناطق محروم، به طور برابر به کوین‌های آموزشی	توزیع عادلانه کوین‌ها	
سیستم اطلاعاتی قوی و پایدار	کمبود زیرساخت‌های فناوری	چالش‌های زیرساختی
تربیت و استخدام معلمان و مدیران مدارس با صلاحیت	کمبود نیروی انسانی متخصص	
ضعف در تجهیزات سیستم حمل و نقل شهری و بین شهری پیشرفته	زیرساخت ضعیف حمل و نقل	
ضعف در امنیت سیستم‌های حمل و نقل شهری و بین شهری	امنیت ضعیف حمل و نقل	

در جدول (۲) مفاهیم، مضمون‌های فرعی و مضمون اصلی مربوط به کدگذاری از متن مصاحبه‌های انجام شده در پاسخ به

سوال دوم آمده است.

جدول ۲. مفاهیم اولیه، مضامین فرعی و اصلی پیش برنده‌های پیاده سازی طرح کوین‌های آموزشی

مضمون اصلی	مضمون فرعی	مفهوم
	کارایی	بهبود عملکرد سیستم آموزشی
		افزایش بهره‌وری و اثربخشی سیستم آموزشی
	انعطاف‌پذیری در انتخاب مدرسه	انتخاب مدرسه‌ای توسط والدین با توجه به نیازها و اولویت‌های فرزندان
	تنوع بخشی	وجود تقاضا برای تنوع بخشی برنامه‌های آموزشی در جامعه

وجود تقاضا برای کیفیت آموزشی بهتر در جامعه نیاز به ارائه طیف گسترده‌ای از خدمات آموزشی با قیمت‌های مختلف ایجاد رقابت بین ارائه دهندگان خدمات آموزشی ایجاد رقابت بین مدارس شکستن انحصار و بهبود کیفیت خدمات ایجاد محیط رقابتی بین ارائه دهندگان خدمات آموزشی	رقابت		
بهبود کیفیت آموزش با افزایش رقابت در بازار کار و جهانی شدن اقتصاد ضروری بودن نیاز به آموزش باکیفیت و متنوع پایین بودن کیفیت آموزش در مدارس دولتی و تأثیر آن بر تقاضا برای آموزش خصوصی کاهش نابرابری و ارائه فرصت‌های برابر برای همه تضمین دسترسی همه افراد به آموزش با کیفیت اهمیت برابری در دسترسی به آموزش با کیفیت ایجاد فرصت‌های برابر برای همه اقشار جامعه نابرابری آموزشی و عدم دسترسی همه افراد به آموزش باکیفیت	افزایش تقاضا برای آموزش با کیفیت عدالت آموزشی	عوامل داخلی آموزش و پرورش	
آموزش به عنوان یک کالای قابل خرید و فروش پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری تغییر نگرش‌ها و باورها نسبت به نقش بخش خصوصی در آموزش تغییر نگرش به نقش دولت و بخش خصوصی تغییر نگرش به نقش خانواده‌ها در آموزش محدودیت‌های بودجه‌ای و امکانات کاهش بار مالی دولت بودجه کافی ایجاد زیرساخت‌های لازم تدوین قوانین و مقررات مناسب	کالای خصوصی حساب‌پرسی و شفافیت تغییر نگرش‌ها و باورها کمبود منابع حمایت قانونی	عوامل خارج از آموزش و پرورش	

یک رویکرد کمی برای اعتبارسنجی محتوایی مدل، مدل‌سازی گروهی^۱ است که در آن، اعتبار محتوای مدل به صورت کمی اندازه‌گیری می‌شود تا به طور کلی، قابل قبول باشد. در این تکنیک، پانلی با عنوان پانل ارزیابی محتوا تشکیل می‌شود و در مورد مدل از آن‌ها سؤال می‌شود. با توجه به جواب‌های این پانل، اجزایی از مدل که با تعداد بیشتر گزینه‌های مهم یا خیلی مرتبط پاسخ داده شده‌اند، تأیید می‌شوند. نسبت اعتبار محتوا از طریق فرمول لاوشه محاسبه می‌شود. در این تحقیق، یک گروه ۱۰ نفره به عنوان گروه کانونی انتخاب شدند. جمع‌بندی این گروه، ملاک عمل قرار گرفته و برای هر سؤال مقدار نسبت اعتبار محتوا محاسبه شده است. همان گونه که بیان گردید گروه کانونی این تحقیق از اساتید دانشگاه و کارشناسان انتخاب شدند، که دارای سابقه تحقیقات دانشگاهی نیز هستند. بر

¹ Group Model Building

این اساس، مقدار کل CVI و CVR مدل پیشنهادی به ترتیب ۰/۷۸ و ۰/۷۳ مرتبط با سازه‌های مدل بازدارنده‌ها و پیش برنده‌های پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در کشور عراق بدست آمد.

جدول ۳. نسبت روایی محتوایی (CVR) مدل پیشنهادی کوپن‌های آموزشی

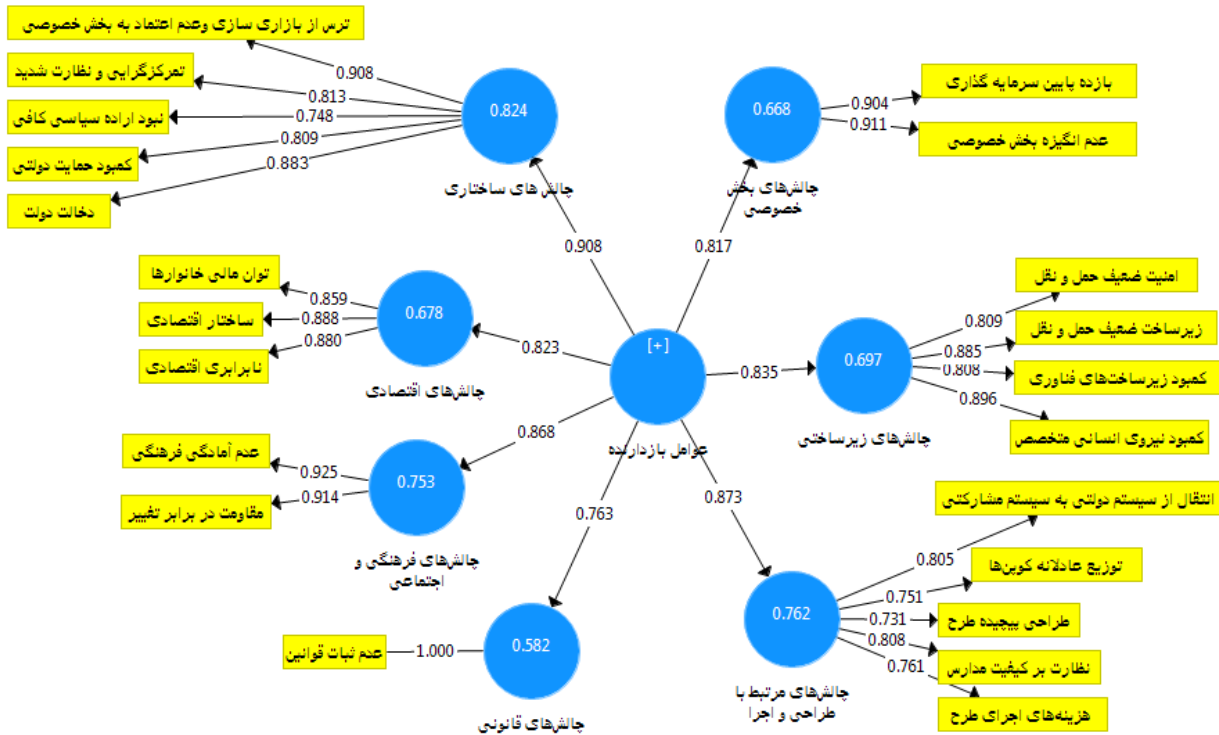
مضمون اصلی	مضمون فرعی	ضریب توافق	وضعیت تأیید
بازدارنده	چالش‌های ساختاری	۰/۸۰	تأیید
	چالش‌های اقتصادی	۰/۷۶	تأیید
	چالش‌های قانونی	۰/۵۲	تأیید
	چالش‌های فرهنگی و اجتماعی	۰/۵۹	تأیید
	چالش‌های بخش خصوصی	۰/۵۲	تأیید
	چالش‌های مرتبط با طراحی و اجرا	۰/۶۵	تأیید
	چالش‌های زیرساختی	۰/۵۸	تأیید
پیش برنده‌های	عوامل داخلی آموزش و پرورش	۰/۷۲	تأیید
	عوامل خارج از آموزش و پرورش	۰/۶۷	تأیید

جدول ۴. شاخص روایی محتوایی (CVI) مدل پیشنهادی کوپن‌های آموزشی

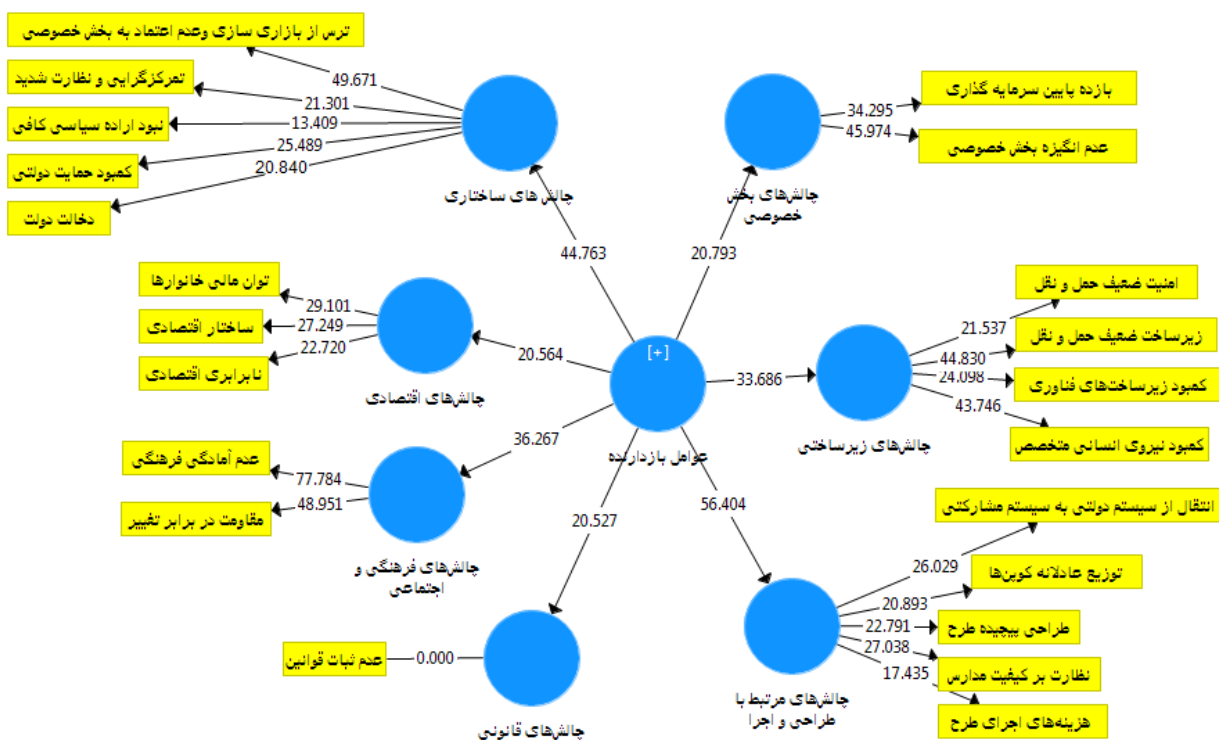
مضمون اصلی	مضمون فرعی	CVI	وضعیت تأیید
بازدارنده	چالش‌های ساختاری	۰/۸۲	تأیید
	چالش‌های اقتصادی	۰/۸۵	تأیید
	چالش‌های قانونی	۰/۸	تأیید
	چالش‌های فرهنگی و اجتماعی	۰/۹۱	تأیید
	چالش‌های بخش خصوصی	۰/۹۴	تأیید
	چالش‌های مرتبط با طراحی و اجرا	۰/۹۵	تأیید
	چالش‌های زیرساختی	۰/۷۹	تأیید
پیش برنده‌های	عوامل داخلی آموزش و پرورش	۰/۸۷	تأیید
	عوامل خارج از آموزش و پرورش	۰/۹۴	تأیید

بنابراین بر اساس رتبه اعتبار محتوایی سازه‌های مدل بازدارنده‌ها و پیش برنده‌های پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در کشور عراق دارای اعتبار هستند.

بارهای عاملی استاندارد شده و ضرایب T بین تمامی سوالات و متغیرهای مکنون مربوطه به عوامل بازدارنده پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در کشور عراق در جدول فوق آورده شده است. مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی، ۰/۴ می‌باشد (هالند، ۱۹۹۹). چنانچه کمتر از ۰/۴ شود باید سوالات پرسشنامه را اصلاح نموده یا از مدل پژوهش حذف شود.

شکل ۱. بارهای عاملی استاندارد شده بین متغیرهای مکنون و ملاک‌های مربوطه به عامل‌های بازدارنده پیاده‌سازی طرح کوبن‌های آموزشی در کشور عراق

شکل ۲. ضرایب T استاندارد شده بین متغیرهای مکنون و ملاک‌های مربوطه به عامل‌های بازدارنده پیاده‌سازی طرح کوبن‌های آموزشی در کشور عراق

جدول ۵. بارهای عاملی استاندارد شده و ضرایب t بین متغیرهای مکنون و ملاک‌های مربوطه عوامل بازدارنده

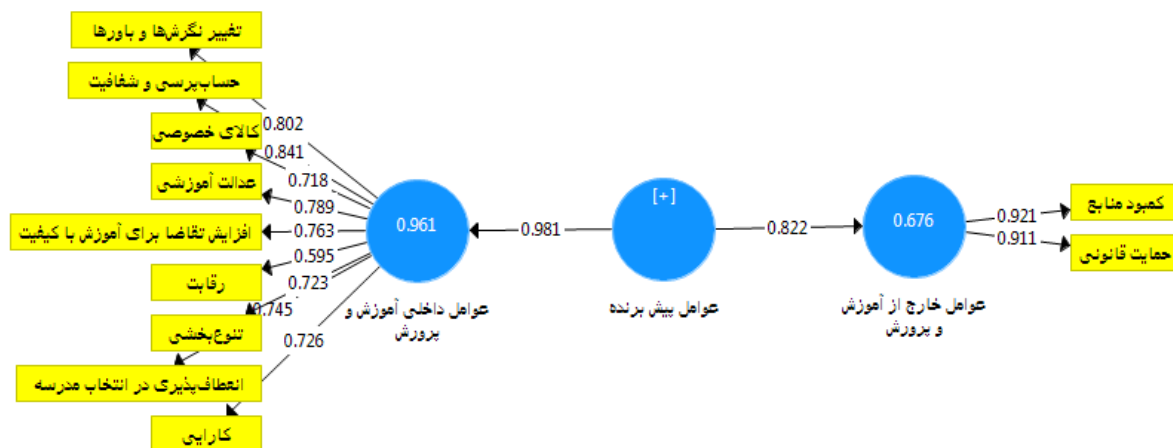
پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در کشور عراق

مضمون اصلی	مضمون فرعی	مقدار عاملی	بار پایایی معرف	مقدار آماره تی	سطح معناداری	نتیجه
چالش‌های ساختاری	دخالت دولت	.۹۰۸	.۵۲۶	۴۹/۶۷۱	.۰۰۱	مطلوب
	تمرکزگرایی و نظارت شدید	.۸۱۳	.۶۲۵	۲۱/۳۰۱	.۰۰۱	مطلوب
	ترس از بازاری سازی وعدم اعتماد به بخش خصوصی	.۷۴۳	.۶۳۵	۱۳/۴۰۹	.۰۰۱	مطلوب
چالش‌های اقتصادی	کمبود حمایت دولتی	.۸۰۹	.۵۱۴	۲۵/۴۸۹	.۰۰۱	مطلوب
	نبود اراده سیاسی کافی	.۸۸۳	.۵۳۰	۲۰/۸۰۴	.۰۰۱	مطلوب
	نابرابری اقتصادی	.۸۵۹	.۵۲۶	۲۹/۱۰۱	.۰۰۱	مطلوب
	ساختار اقتصادی	.۸۸۸	.۵۴۱	۲۷/۲۴۹	.۰۰۱	مطلوب
چالش‌های قانونی	توان مالی خانوارها	.۸۸۰	.۶۸۵	۲۲/۷۲۰	.۰۰۱	مطلوب
	عدم ثبات قوانین	۱	.۶۲۵	۸/۲۲	.۰۰۱	مطلوب
چالش‌های فرهنگی و اجتماعی	عدم آمادگی فرهنگی	.۹۲۵	.۶۴۹	۷۷/۷۸۴	.۰۰۱	مطلوب
	مقاومت در برابر تغییر	.۹۱۴	.۵۹۷	۴۸/۹۵۱	.۰۰۱	مطلوب
چالش‌های بخش خصوصی	عدم انگیزه بخش خصوصی	.۹۰۴	.۵۲۶	۳۴/۲۹۵	.۰۰۱	مطلوب
	بازده پایین سرمایه گذاری	.۹۱۱	.۵۳۷	۴۵/۹۷۴	.۰۰۱	مطلوب
چالش‌های مرتبط با طراحی و اجرا	طراحی پیچیده طرح	.۸۰۹	.۵۴۸	۲۶/۰۲۹	.۰۰۱	مطلوب
	انتقال از سیستم دولتی به سیستم مشارکتی	.۸۰۵	.۶۳۵	۲۰/۸۹۳	.۰۰۱	مطلوب
	نظارت بر کیفیت مدارس	.۷۵۱	.۶۳۶	۲۲/۷۹۱	.۰۰۱	مطلوب
چالش‌های زیرساختی	هزینه‌های اجرای طرح	.۷۳۱	.۶۳۸	۲۷/۰۳۸	.۰۰۱	مطلوب
	توزیع عادلانه کوپن‌ها	.۸۰۸	.۵۴۸	۱۷/۴۳۵	.۰۰۱	مطلوب
	کمبود زیرساخت‌های فناوری	.۷۶۱	.۵۲۶	۲۱/۵۳۷	.۰۰۱	مطلوب
	کمبود نیروی انسانی متخصص	.۸۸۵	.۶۲۷	۴۴/۸۳۰	.۰۰۱	مطلوب
	زیرساخت ضعیف حمل و نقل	.۸۰۸	.۶۱۰	۲۴/۰۹۸	.۰۰۱	مطلوب
	امنیت ضعیف حمل و نقل	.۸۹۶	.۶۰۲	۴۳/۷۴۶	.۰۰۱	مطلوب

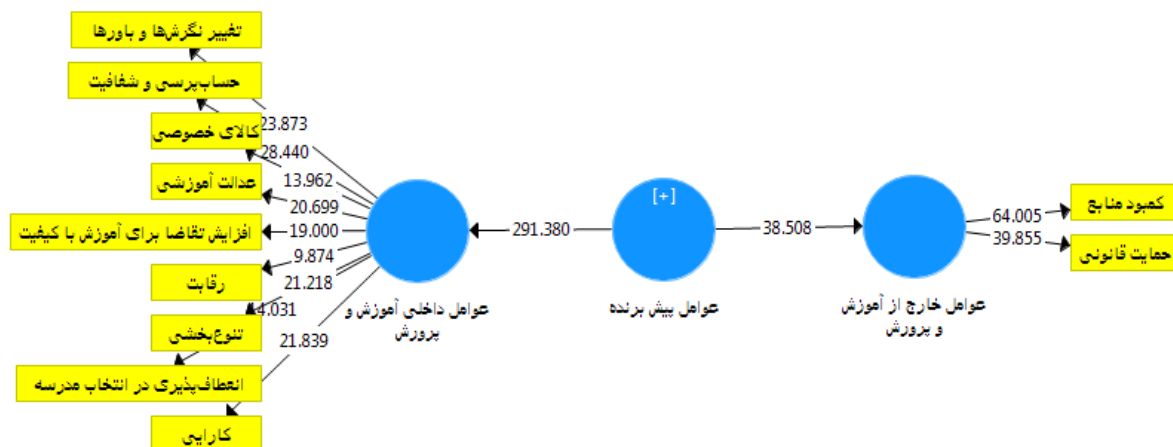
باتوجه به نتایج جدول (۵) تمامی ضرایب بارهای عاملی بالاتر از 0.4 می‌باشد، در نتیجه مولفه‌های مدل پژوهش مطلوب هستند.

بارهای عاملی استاندارد شده و ضرایب T بین تمامی سوالات و متغیرهای مکنون مربوطه به عوامل پیش برنده طرح کوپن‌های

آموزشی در کشور عراق در جدول فوق آورده شده است.

شکل ۳. بارهای عاملی استاندارد شده بین متغیرهای مکنون و ملاک‌های مربوطه به عامل‌های پیش برنده پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در کشور عراق

شکل ۴. ضرایب T بین متغیرهای مکنون و ملاک‌های مربوطه به عامل‌های پیش برنده پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در کشور عراق

جدول ۵. بارهای عاملی استاندارد شده و ضرایب t بین متغیرهای مکنون و ملاک‌های مربوطه عوامل فرآیند پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در کشور عراق

مضمون اصلی	مضمون فرعی	مقدار بار عاملی	پایایی معرف	مقدار آماره تی	سطح معناداری	نتیجه
عوامل داخلی آموزش و پرورش	کارایی	۰.۸۰۲	۰.۵۸۷	۲۳/۸۷۳	۰.۰۰۱	مطلوب
پرورش	انعطاف‌پذیری در انتخاب مدرسه	۰.۸۴۱	۰.۵۶۳	۲۸/۴۴۰	۰.۰۰۱	مطلوب
	تنوع بخشی	۰.۷۱۸	۰.۵۴۲	۱۳/۹۶۲	۰.۰۰۱	مطلوب
	رقابت	۰.۷۸۹	۰.۶۳۸	۲۰/۶۹۹	۰.۰۰۱	مطلوب
	افزایش تقاضا برای آموزش با کیفیت	۰.۷۶۳	۰.۶۰۲	۱۹/۰۰۰	۰.۰۰۱	مطلوب
	عدالت آموزشی	۰.۵۹۵	۰.۵۲۴	۹/۸۷۴	۰.۰۰۱	مطلوب
	کالای خصوصی	۰.۷۲۳	۰.۶۳۸	۲۱/۲۱۸	۰.۰۰۱	مطلوب
	حساب‌پرسی و شفافیت	۰.۷۴۵	۰.۶۲۵	۲۴/۰۳۱	۰.۰۰۱	مطلوب

مطلوب	/۰۰۱	۲۱/۸۳۹	/۵۲۶	/۷۲۶	تغییر نگرش‌ها و باورها
مطلوب	/۰۰۱	۶۴/۰۰۵	/۵۲۴	/۹۲۱	عوامل خارج از آموزش و کمبود منابع
مطلوب	/۰۰۱	۳۹/۸۵۵	/۶۲۵	/۹۱۱	حمایت قانونی

باتوجه به نتایج جدول فوق تمامی ضرایب بارهای عاملی بالاتر از ۴/ می‌باشد، در نتیجه مولفه‌های مدل پژوهش مطلوب هستند.

جدول ۶. بارهای عاملی استاندارد شده و ضرایب t بین متغیرهای مکنون و ملاک‌های مربوطه مدل پیاده‌سازی طرح

کوپن‌های آموزشی در کشور عراق

شاخص ملاک	ضریب بتا	آماره T	سطح معناداری
بازدارنده ← چالش‌های ساختاری	/۷۲۸	۱۹/۲۳۹	۰/۰۰۱
بازدارنده ← چالش‌های اقتصادی	/۷۴۳	۱۸/۴۴۳	۰/۰۰۱
بازدارنده ← چالش‌های قانونی	/۶۵۰	۱۳/۲۳۴	۰/۰۰۱
بازدارنده ← چالش‌های فرهنگی و اجتماعی	/۷۰۸	۱۵/۱۴۰	۰/۰۰۱
بازدارنده ← چالش‌های بخش خصوصی	/۷۴۰	۱۷/۷۳۶	۰/۰۰۱
بازدارنده ← چالش‌های مرتبط با طراحی و اجرا	/۶۹۶	۱۲/۳۸۶	۰/۰۰۱
بازدارنده ← چالش‌های زیرساختی	/۷۲۳	۱۴/۳۱۴	۰/۰۰۱
پیش برنده ← عوامل داخلی آموزش و پرورش	/۵۷۶	۵/۰۲۱	۰/۰۰۱
پیش برنده ← عوامل خارج از آموزش و پرورش مدرسان	/۹۲۹	۲۳/۰۹۵	۰/۰۰۱

بر اساس نتایج بدست آمده از بارهای عاملی استاندارد شده و ضرایب t بین متغیرهای مکنون و ملاک‌های مربوطه مدل بازدارنده‌ها و پیش برنده‌های پیاده‌سازی طرح کوپن‌های آموزشی در کشور عراق که در شکل ۲ و ۴ و نیز جدول ۶ آورده شده، تمامی ملاک‌های مربوط به این مدل از مقدار لازم برخوردار بوده و مدل پژوهش برآزش لازم را دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

اجرای طرح کوپن‌های آموزشی در عراق با مجموعه‌ای از چالش‌های ساختاری، اقتصادی، قانونی، اجتماعی و فرهنگی روبروست. چالش‌های ساختاری شامل دخالت گسترده دولت، تمرکزگرایی در تصمیم‌گیری و عدم شفافیت و اراده سیاسی برای اصلاحات است. از سوی دیگر، چالش‌های اقتصادی مانند نابرابری در توزیع درآمد، نوسانات مالی و کمبود بودجه، مانع از دستیابی خانواده‌ها به خدمات آموزشی می‌شود. همچنین، تغییرات مکرر قوانین و نگرانی‌ها درباره بازاری‌سازی آموزش و کیفیت مدارس خصوصی، از دیگر موانع به شمار می‌روند. مشکلات فرهنگی مانند مقاومت در برابر تغییر و عدم آمادگی برای پذیرش اصلاحات نیز بر موفقیت طرح تأثیر می‌گذارد. در نهایت، چالش‌های طراحی و زیرساختی، همچون نیاز به سیستم اطلاعاتی قوی و نیروی انسانی متخصص، به سختی‌های

موجود می‌افزایند. به طور کلی، این عوامل می‌توانند بر انگیزه خانواده‌ها برای استفاده از کوپن‌ها و اثربخشی بلندمدت این طرح اثرگذار باشند. اگر چه در عراق در عمل اراده‌ای از سوی دولت برای پشتیبانی و تسهیل فعالیت بخش خصوصی وجود ندارد، پتانسیل‌هایی که در قوانین و مقررات مختلف وجود دارد می‌تواند به عنوان مبنایی مناسب برای حرکت به سمت عدم تمرکز بیشتر و فراهم سازی شرایط حضور بخش خصوصی در اقتصاد و به طور کلی و در آموزش به طور خاص قرار گیرد. با این حال طراحی چارچوبی مدون برای ترغیب بخش خصوصی به حضور در آموزش از یک طرف و کاستن از دخالت دولت یا اختیارات دولت در حوزه آموزش و افزایش تمرکز دولت بر حوزه‌هایی است که بخش خصوصی قادر یا متمایل به فعالیت در آنجا نیست از طرف دیگر ضرورت دارد. این چارچوب قانونی بایستی بهترین ترکیب از ابزارهای سیاسی (تامین مالی، مالکیت، نظارت و مدیریت) برای پاسخ گفتن به شکست‌های بازار می‌باشد. به اعتقاد بارنالوسوریو و همکاران (۲۰۰۹) «ترکیب قانونی» تدوین شده بایستی موانعی را که باید بر آن‌ها فائق آید خطاب قرار دهد. دخالت ضعیف و مبهم دولت در آموزش و مشارکت‌ها بایستی از اتلاف منابع یا آموزش جلوگیری کند، سطح رفاه کلی را افزایش دهد و به نیازهای دانش آموزان به بهترین وجه پاسخ گوید و عادلانه باشد یعنی به نفع همه دانش آموزان باشد و نه گروهی خاص. بخش خصوصی هم انتظار دارد که دولت چارچوب‌های قانونی و نظارتی مناسبی برای تعیین اهداف، نظارت بر پیشرفت پروژه، ارزشیابی پیشرفت، گزارش دهی پیشرفت و اجرای تدارکات قراردادی و حل اختلافات ایجاد نماید. در بعد اقتصادی-اجتماعی، نظریه‌های زیادی بر مسایل اقتصادی (شرایط اقتصاد کلان مانند میزان درآمد قابل مصرف فردی و نرخ بیکاری، وضعیت اقتصادی با ثبات، بازارهای مالی در دسترس، میزان تعرفه یا عوارض قابل قبول، دسترسی به مکانیسم‌های نوآورانه تامین مالی، کنسرسیوم قوی و مناسب، دسترسی به زمین و ساختمان، زیرساختها مناسب و کافی) و مسائل اجتماعی (رشد ناکافی فرهنگ کارآفرینی، رشد ناکافی فرهنگ مشارکت در کشور) به عنوان یکی از مهمترین موانع مشارکت محسوب می‌شود.

چالش‌های ساختاری به عنوان یکی از مهم‌ترین بازدارنده‌های اجرای کوپن‌های آموزشی شناسایی شده‌اند. این چالش‌ها معمولاً شامل ساختار اداری، سیاست‌های ناپایدار، و عدم هماهنگی در سطح دولتی می‌شوند که می‌توانند پیشرفت برنامه‌ها را به تأخیر بیندازند پژوهشگران بیان کرده‌اند که وجود زیرساخت‌های مطلوب و روابط قوی میان نهادهای مختلف در این زمینه می‌تواند به کاهش این چالش‌ها کمک کند (24, 25).

چالش‌های اقتصادی عمدتاً به موضوعات مربوط به بودجه، عدم تأمین مالی کافی، و نابرابری‌های اقتصادی بازمی‌گردند. این عوامل می‌توانند مانع تأمین منابع لازم برای اجرای مؤثر برنامه‌ها شوند (26). کاهش هزینه‌های تولید و تأمین مالی پایدار یکی از راهکارهای پیشنهادی برای غلبه بر این چالش‌ها به شمار می‌آید (27). وجود قوانین نامشخص یا پیچیده می‌تواند کارایی برنامه‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. تغییرات مکرر در قوانین و مقررات نیز می‌تواند به بی‌اعتمادی در میان ذینفعان منجر شود (15, 28). پیشنهادی مطالعات مشابه نشان می‌دهد که اصلاح و شفاف‌سازی قوانین مرتبط با آموزش و پرورش می‌تواند به بهبود شرایط کمک کند (3). این چالش‌ها معمولاً به نگرش‌ها و باورهای اجتماعی مربوط می‌شوند که می‌توانند بر پذیرش طرح‌های آموزشی تأثیر بگذارند. عدم آگاهی

یا مقاومت در برابر تغییرات آموزشی ناشی از تجارب یا اعتقادات فرهنگی ممکن است به عنوان عامل محدودکننده عمل کند (13). لازم به ذکر است که ترویج فرهنگ آموزشی و جلب نظر جامعه می‌تواند به تسهیل این تغییرات کمک کند. کمبود اعتماد به بخش خصوصی و عدم همکاری آنان از دیگر چالش‌هاست. بررسی‌های مختلف نشان داده است که عدم اطمینان نسبت به مشارکت بخش خصوصی می‌تواند مانع از شکل‌گیری همکاری‌ها و مشارکت‌های مؤثر شود. (29). طراحی پیچیده و عدم توجه به نیازهای واقعی ذینفعان می‌تواند باعث عدم موفقیت در اجرای برنامه‌ها شود. برنامه‌ها باید به گونه‌ای طراحی شوند که نه تنها پاسخگوی نیازهای آموزشی باشند بلکه به سادگی قابل اجرا نیز باشند (تروینو و همکاران، ۲۰۱۸). زیرساخت‌های ضعیف، به ویژه در مناطق روستایی، می‌تواند مانع از اجرای مؤثر برنامه‌های آموزشی شود. بهبود زیرساخت‌ها و تأمین امکانات مناسب می‌تواند به بهبود وضعیت آموزشی کمک کند (29-31).

طرح کوپن‌های آموزشی در عراق با وجود چالش‌های متعدد، از طریق بهره‌گیری از عوامل مثبت می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش کمک کند. این عوامل شامل افزایش تقاضا برای آموزش با کیفیت، ایجاد رقابت سالم بین مدارس، و اعمال انعطاف‌پذیری در انتخاب مدرسه توسط والدین است. ورود بخش خصوصی به عرصه آموزش می‌تواند به افزایش کارایی، تنوع آموزشی و عدالت در دسترسی به مدارس با کیفیت برای خانواده‌های کم‌درآمد کمک کند. حمایت دولت از این طرح، از طریق تخصیص بودجه و ایجاد زیرساخت‌های لازم، نقش کلیدی در موفقیت آن دارد. همچنین، مشارکت بخش خصوصی می‌تواند منابع مالی لازم برای توسعه زیرساخت‌های آموزشی را تأمین کند. در نهایت، برای جلوگیری از مشکلات و سوءاستفاده‌ها، این مشارکت باید با برنامه‌ریزی دقیق و نظارت مؤثر همراه باشد. عوامل داخلی، مانند کارایی و انعطاف‌پذیری سیستم آموزشی، و همچنین عوامل خارج از آن، شامل حمایت قانونی و رضایتمندی عمومی، نقش مهمی در موفقیت کوپن‌های آموزشی دارند. شواهد نشان می‌دهند (5, 7) که یک سیستم آموزش و پرورش قدرتمند و پاسخگو می‌تواند به جلب حمایت و پذیرش عمومی کمک کند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

1. Verger A, Bonal X, Zancajo A. What are the role and impact of public-private partnerships in education? A realist evaluation of the Chilean education quasi-market. *Comparative Education Review*. 2016;60(2):223-48. doi: 10.1086/685557.
2. Baum DR, editor Private school vouchers in developing countries: a survey of the evidence 2018: Brigham Young University - Provo Main Campus.
3. Patrinos HA. Private education provision and public finance: The Netherlands. 2013. p. 392-414.
4. Trevino E, Mintrop R, Villalobos C, Ordenes M. What Might Happen if School Vouchers and Privatization of Schools Were to Become "Universal" in the US: Learning from a National Test Case--Chile. 2018.
5. Johnson RA, III. School choice: The civil rights movement of our time. 2020.
6. Kline J. Expanding educational opportunity through school choice. 2016.
7. Jabbar H, Fong CJ, Germain E, Li D, Sanchez J, Sun WL, et al. The competitive effects of school choice on student achievement: A systematic review. *Educational Policy*. 2019. doi: 10.1177/0895904819874756.
8. Glazerman S, Dotter D. Market signals: Evidence on the determinants and consequences of school choice from a citywide lottery. *Educational Evaluation and Policy Analysis*. 2017;39(4):593-619.
9. Barrera-Osorio F, Blakeslee DS, Hoover M, Linden L, Raju D, Ryan SP. Delivering education to the underserved through a Public-Private Partnership program in Pakistan. *Review of Economics and Statistics*. 2022;104(3):399-416. doi: 10.1162/rest_a_01002.
10. Wylie C. Can Vouchers Deliver Better Education? A Review Of The Literature, With Special Reference To New Zealand. 1998.
11. Qiao L, Wang SQ, Tiong RLK, Chan TS. Framework for Critical Success Factors of Bot Projects in China. *Journal of Project Finance*. 2001;7(1):53-61. doi: 10.3905/jpf.2001.320244.
12. Amovic G, Maksimovic R, Buncic S. Critical success factors for sustainable Public-Private Partnership (PPP) in transition conditions: An empirical study in Bosnia and Herzegovina. *Sustainability*. 2020;12(17):1-29. doi: 10.3390/su12177121.
13. Cancedda C, Farmer PE, Kyamanywa P, Riviello R, Rhatigan J, Wagner CM, et al. Enhancing formal educational and in-service training programs in rural Rwanda: A partnership among the public sector, a nongovernmental organization, and academia. *Academic Medicine*. 2014;89(8):1117-24. doi: 10.1097/ACM.0000000000000376.
14. Chan APC, Chan DWM, Chiang YH, Tang BS, Chan EHW, Ho KSK. Exploring critical success factors for partnering in construction projects. *Journal of Construction Engineering and Management*. 2004;130(2):188-98. doi: 10.1061/(ASCE)0733-9364(2004)130:2(188).
15. Babatunde S, Perera S. Public-Private Partnership in university female students' hostel delivery: Analysis of users' satisfaction in Nigeria. *Facilities*. 2017;35(1-2):64-80. doi: 10.1108/F-08-2015-0056.
16. Ansari A. Collaboration or competition? Evaluating the impact of Public-Private Partnerships (PPPs) on public school enrolment. *International Journal of Educational Research*. 2021;107:1-13. doi: 10.1016/j.ijer.2021.101745.
17. Komer RD, Neily C. School choice and state constitutions: A guide to designing school choice programs (2nd ed.). 2017.
18. Abdulkarem HA, Hasan AM. Investing in Education and Scientific Research for Growth of Iraq: Exploring the Main Dimensions, Success Factors, and Government Policies. *Journal of Economics and Administrative Sciences*. 2024;30(141):406-21. doi: 10.33095/q0kdja17.
19. Alwali J. Innovative work behavior and psychological empowerment: the importance of inclusive leadership on faculty members in Iraqi higher education institutions. *Journal of Organizational Change Management*. 2024;37(2):374-90. doi: 10.1108/JOCM-03-2023-0084.
20. Salman Al-Oda AH, Sadeghi M, Al-Murshidi RHA, Sharifi S. Investigating the Relationship Between Talent Management Implementation Categories in the Basra Province Education Organization. *Iranian Journal of Educational Sociology*. 2024;7(1):1-9. doi: 10.61838/kman.ijes.7.1.1.
21. Zebari MRY. The Effect of Organizational Flexibility on Organizational Ambidexterity in Higher Education Institutions in Iraq. *International Review of Management and Marketing*. 2024;14(2):23-36. doi: 10.32479/irmm.15705.
22. Al-Aboudi S. The Constitution of Iraq: Tehran: Chatr-e Danesh; 2020.
23. Neilson C. Targeted vouchers, competition among schools, and the academic achievement of poor students. 2013.

24. Klijn EH. Public-Private Partnerships: Deciphering meaning, message, and phenomenon In G. Hodge & C. Greve (Eds.), *International Handbook on Public-Private Partnerships* (pp. 68-80)2010.
25. Kim S, Kwa KX. A closer look at risk factors for Public-Private Partnerships in Singapore: Six case studies. *Asian Journal of Political Science*. 2020;28(2):142-63. doi: 10.1080/02185377.2020.1780142.
26. Boyer EJ, Van Slyke DM. Citizen attitudes towards public-private partnerships. *The American Review of Public Administration*. 2019;49(3):259-74. doi: 10.1177/0275074018769072.
27. Li B, Akintoye A, Edwards PJ, Hardcastle C. Critical success factors for PPP/PFI projects in the UK construction industry. *Construction Management and Economics*. 2005;23(5):459-71. doi: 10.1080/01446190500041537.
28. Babatunde S, Opawole A, Emmanuel Akinsiku O. Critical success factors in Public-Private Partnership (PPP) on infrastructure delivery in Nigeria. *Journal of Facilities Management*. 2012;10(3):212-25. doi: 10.1108/14725961211246018.
29. Mao Y. The distortion of Public-Private Partnerships in China: An institutional perspective of central-local government relations. *Administration and Society*. 2023;55(4):752-76. doi: 10.1177/00953997231158343.
30. Twinomuhwezi IK, Herman C. Critical success factors for Public-Private Partnership in universal secondary education: Perspectives and policy lessons from Uganda. *International Journal of Educational Administration and Policy Studies*. 2020;12:133-46. doi: 10.5897/IJEAPS2020.0656.
31. Remington TF, Yang P. Public-Private Partnerships for skill development in the United States, Russia, and China. *Post-Soviet Affairs*. 2020;36(5-6):495-514. doi: 10.1080/1060586X.2020.1780727.